

Lesarabrøv

Exit
Hammershaimb

Eg hevði ætlað mær at góldið fyrri «Sosialin», men kona mín hevur sett fetur í spennu ímóti.

Ikki tí at hon ikki unnir «Sosialinum» tey oyruni, men hon sigur, at eg toli ikki at lesa hann, at í mínum aldri má eg ansa eftir blóðtrýstinum, hjartanum og øllum hasum.

Og satt er, eg siti og øsi meg upp, tá eg lesi «Sosialin». Ikki so nógv um innihaldið, men um stavsetingina! Og gudarnir seg forbarði: í nógvum greinum líkist hon hvørki einum ella øðrum. Tú kundi fingið ta hugsan, at summi av teimum, sum skriva «Sosialin», hava gingið í skúla, áðrenn føroyskt varð gjørt lærugrein í skúlanum (forrestin dugdu nógv frá tí ættarlíðnum nógv betur at stava enn teir ungu alvarnir á «Sosialinum»). Men hyggur tú at aldrinum á teimum, kann tað ikki vera tað.

Lat meg nevna nakrar av teimum «smáu» og «meinaleysu» villunum í einum heilt tilvildarligum «Sosiáli». «flisa (!) leyk», «Teir roknð» (fleirtal við ð!). Eitt av blaðfólkunum er so forelskað í endingini -ir, at viðkomandi brúkar hana eisini har, sum sjálvt næmingar í 1. klassa vita, at tað skal vera -ur, nevniliga í fleirtali av kvennkynsorðum upp á -a («keldir!»).

Og so tími eg næstan

ikki at nevna, at «Sosialurin» tykist heilt hava vrakað «ð» í núldnari tíð, og at blaðið hevur funnið upp á eitt nýtt orð í føroyskum, sum í núldnari tíð eitur «hefur bitt» (rokni við, at tað er sama orðið, sum í mínum skúladøgum æt «býtt»).

Soleiðis kundi eg blivið við, ja, eg kundi saktans fyllt fleiri «Sosialar».

Sig mær, kenna tit ikki til professionalismu?

Eg veit ikki betur, enn at flestøll á «Sosialinum» eru sokallað «professionell», t.v.s. yrkisútbúnaðir journalistar (ein av teimum fáum, sum dugir at stava, veit eg, ikki er journalistur). Íðan, eingin kann vænta, at Journalist-háskúlin í Árhús lærir fólk at stava føroyskt. Tað áttu tey at dugað, áðrenn tey fara higar. Og duga tey ikki tað, má blaðstjórin syrgja fyrri, at blaðið kemur út í einum líki, sum fær lesararnar at hyggja fyrst og fremst at innihaldinum og ikki leggja áðurhøvja lótu í krampalátur og áðurhøvja lótu físa í ill-sinni av tí ótrúligu stavsetingini.

Er hugtakið rættlestur ikki tí á føroyskum longur? Ella vænta tit, at teldurnar sjálvar duga at stava?

JHJ

Meslingar, reydlingar, skálkoppar
— og Svenning av Lofti

Seinast vit vóru í Rotterdam, kom danski sjómanspresturin um borð til okkara við rúgvu av føroyskum blóðum. Havi ikki havt stundir at blaða ígjøgnum tey fyrr enn nú — tessvegna henda seina viðmerking.

Barnasjúkurnar í yvrikskriftini eru m.a. nakrar av teim sjúkum, sum við ávisum millumbili vitja aftur. Eitt annað fyrbrigdi, sum líkist nevndu sjúkum: í tí, at tað eisini við ávisum millumbili vitja aftur, er álop á kirkjuna og tað, sum hennara er. Hesar ilneitingar og prik koma bert frá einari síðu, og tað er frá bróðrasamkomuni.

Nú seg eg bróðrasamkomuni! Ikki man tað vera heilt beint, tí tey koma valla frá samkomuni sum heild, so góðar kenni eg flestar teirra, men heldur frá uppgjörðum einstaklingum, sum skulu prógva eitt ella annað fyrri sær sjálvum ella øðrum. Hesir einstaklingar eru tó limir í áðurnevndu samkomu. (So kanst tú skriva um limskap, sum tú vilt).

Svenning sigur m.a.: «... so skilji eg ikki grundlógina rætt». Kann vera, meg minnst óbeint, havi onga grundlóg hjá mær, liggi fyrri akkeri í Thamesáarmunnum, men minnst meg ikki heilt skeivt, so stendur

orðarætt í eini av allar fyrstu paragraffunum í grundlógini soleiðis: «Den Luthersk-evangeliske kirke er den danske folkekirke og understøttes som således af staten». Og mær vitandi er grundlógin danska galdandi í Føroyum.

Er mitt sitat rætt, skuldi einki verið at skilt ella misskilt hjá tilkomnum fólk.

Tað er rætt, at á skattaskemanum er puntur kominn, ið eitur kirkjuskattur, men at fara í blaðini at gremja seg, at ein noyðist í telefonina at boða frá, at ein ikki vil gjalda henda vælsignaða skatt, er meira enn erkvisið, serliga tá hugsað verður um, at tú sleppur frá at gjalda bert við at taka telefonina. Havi sjáldan sæð eina meira demokratiska reglu, og enn ikki skattamyndugleikarnir kunnu vera so forherðaðir, at tær nýtist í telefonina á hvørjum ári.

Nei, í stríði við grundlógina man hetta neyvan vera.

Síðani kemur reypíð, sum hasin parturin av fólk okkara er so befongdur við: «Vit í bróðrasamkomuni og frikirkjurnar annars greiða okkara figgarviðurskipti sjálvi — Var tað ikki eitt hugskot, at fólkakirkjan gjørdi tað sama?»

Eg veit ikki, hvat býr aftan fyrri hasi orðini — ein

dreymur, at so hevði kirkjan sovnað so søtan burtur?

Óætlað tó, at so hevði verið.

Nei, eg havi ein illgruna, at aftan fyrri hasi orðini liggur ein tanki, sum best verður lýstur við heitinum á einum James Bond filmi: Live and let die!

At tú so vevur barnadóp uppi, er tær og tínum so líkt. Eg ætli mær ikki at leggja meg í gudfrøðiligt blaðskjak um dóp — eri ikki gudfrøðingur heldur enn tú — og enn er einki gott spurt burturúr at grýta skriftstøð í høvdið á hvørjum øðrum í kjaki. Men at dúpur sum dúpur er bíbilskur, veitst tú líka væl sum eg, og eg veit eisini, at nógv tykkara ganga ódoypt — hevur ongan týðning, verður sagt. Løgið, tit ongantið taka tað fram, men tað er kanska best at siga sum minst, tí tað gongur tykkum ov nær!

Hoyr um ein annan, hygg um teg sjálvan.

Havandi hetta í huga, dugi eg ikki at fata hova-stakið, tit gera burtur úr dópnum hjá øðrum. Hevur hann ongan týðning, sum summi tykkara vilja vera við, mátti tað verið tykkum eitt tað sama, hvat onnur gera í hesum máli! Men at blanda seg uppi og royna innan fyrri mark hjá øðrum hevur altíð verið eitt aðaleyðkeni

tykkara, og at fara pleyrandi í runustivlum eftir kenslunum hjá kirkjufólki hava tit altíð dugað væl!

Nú hevur friður valdað eina tíð á hesum økinum — helt, at drekastevnini vóru niðurtikin með allan, tí tit sum trúarflokkur eru vorðin so nógv hóvligari, enn tit vóru fyrri bert fáum árum síðani.

Tann góðvild, tit hóast alt hava vunnið millum manna við tykkara hóvligara atburði seinastu árin, verður oyðiløgd av monnum sum Svenningi, sum ikki kunnu sær at tiga, men sum mugu og skulu birta uppundir.

Og tað var, tá samanum kom, kanska eisini meiningin, hetta, at leggja sjógv millum «okkum» og «hini» við ávisum millumbili.

Næstseinasta ørindi í Sverkers visu ljóðar soleiðis:

*Indbyrdes hoffærd og
hemmeligt had
fordærvens rod monne
være,
en moder til kamp og kiev
og strid,
som borttager liv og ære.*

Var hetta ørindið ikki vert at leggja sær í geyma?

Við tøkki fyrri upptøkuna.

M/T TÓRA,
Margate Road 13/9-1991

Jóannes Skaale

Eingin »myta«!

minni ein skitin skomm fyrri býin, bæði so og so. Takið tí hetta fjákkuta gjald av — ongantið ov skjótt.

Hvar skal posin
standa?

Í sjónvarpinum friggjakvöldið frættu vit stórtíðindi. Fundur hevði verið á hægsta ruskstigi. Nyggi ruskavarnarinn hevði á fundi við sjálvan ruskovastan avrátt, at semja var nú fingin um hvør skuldi seta framerki á ruskposan. Tað skuldi brúkarin sjálvur gera. Hetta framerki skal bera boð um, nær ein ynskir posan tiknan. Haraftur-

at fekt at vita, at best var, um ruskposin nú kom fram úr skýmaskotinum undan trappuni og fram á alfaraveg. — Tí so verður lættari og skjótari at fara avstað við honum.

Í hesum sambandi loyvi eg mær at siga, at verða tílík boð givin, hava teir, ið boðið hava uppá ruskoyringina, latið boðini inn undir skeivum fortreytum.

Min posi stendur undir trappuni, og har verður hann standandi. Hann verður ikki fluttur ein tumba.

Tórfinn Smith

Komandi formaður Sambandsflokksins, Finnboji Arge, segði í orðaskiftinum um uppskotið til figgjarlógina, at Javnaðarflokkurin hevur ongar hugsjónir meira.

Hann segði, at tey fyrstu árin frandi flokkurin stórar batar fyrri føroyska arbeidarar og fiskimannin, men at flokkurin tey seinastu árin bara hevur havt sum politikk at veksa almenna sektarin.

Í Dimmalætting týsdagin heldur hann fram, har hann slepti. Nú er tað ein »myta«, at Javnaðarflokkurin er ein arbeidaraflokkur. Sambært Finnboji Arge vil flokkurin ikki »skerja« tað almenna», tí tey í almennum starvi velja Javnaðarflokkinn.

Skillegt er, at hesin nýggi sambandsmaðurin ikki sær mun á hugsjónum, hóast tær mangan kunnu vera torførar at hóma. Fyri tveimum trimum árum síðani varð hesin maðurin valdur í nevndina í Atlantsflog. Uppskotið átti Tjóðveldisflokkurin.

Fyri einum ári síðani var hann uppstillaður til løgtingsval á lista Følkaflokksins so seint sum øðrum uppstillingarfundi. Men knappliga endar hann á sambandslistanum. Úr hesum hugsjónarlívaðum er torført at siggja framstig til frama fyrri arbeidarar, sum hava botn í politiskari hugsjón.

Men tað vóru hugsjónir Javnaðarflokksins sum ein sosialdemokratiskur ar-

beidaraflokkur, at hann í næstsidsta valskeiði fekk smíðað lóg um longda summarfri og hækkað fríðarprosentgjald, fekk utbyggt arbeidseftirlitið, fekk lóg um Trygdargrunn Løntakaranna samtykta, lógina um samhaldsfestu arbeidsmarknaðareftirløginna, og var við til at samtykkja skipan um longt barnsburðarfarlovi og dagstúdnig til skipsfiskimenn.

Skal ikki halda fram at rekja upp. Men føroyski arbeidarinn heldur, at sjúkragdagpeningaskipanin í 1979 var eitt stórt framstig. Hon gjørdi, at tann tímalenti kundi fáa upp í 80 prosent av lønini undir sjúku.

Javnaðarflokkurin vildi bota hesa skipan fyrst í

áttatiárunum, men m.a. Sambandsflokkurin setti seg ímóti. Eins og Sambandsflokkurin var ímóti fólk- og avlamispensjónunum í 1959. Bara ein sambandsmaður atkvøddi fyrri.

Tí er ikki talan um nakra mytu, at Javnaðarflokkurin er ein arbeidaraflokkur. Og líka lítið er um mytuna, at fólk í almennum starvi bara velja Javnaðarflokkinn.

Íalt hava vit eini 5000 fólk í almennum starvi, tá alt er trókná. Helvtin av hesum velur ikki Javnaðarflokkinn. Og flokkurin fekk einar 7000 atkvøður á síðsta løgtingsvali. (Og vit sum hildu, at Finnboji Arge var ein realistiskur politikari!)

Framhald á síðu 23

Haldið sosialin